

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

ЗАТВЕРДЖУЮ
Командувач Повітряних Сил
Збройних Сил України
генерал-лейтенант

Микола ОЛЕЩУК

20 р.

ПЛАН-ПРОГРАМА

курсу підвищення кваліфікації з питань освітньої діяльності

Харків
2023

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

ПЛАН-ПРОГРАМИ

курсу підвищення кваліфікації з питань освітньої діяльності

Міністерство оборони України

ПОГОДЖЕНО

Директор Департаменту військової освіти і
науки Міністерства оборони України

Володимир МІРНЕНКО

“ ” 20 р.

Генеральний штаб Збройних Сил України

ПОГОДЖЕНО

Начальник Центрального управління військової освіти
Генерального штабу Збройних Сил України

полковник

“ 25 ”

Олександр ВЕРБОВЕНКО

20 р.

Розроблено і внесена

Голова робочої групи

Начальник кафедри психології та педагогіки Харківського
національного університету Повітряних Сил імені Івана
Кожедуба

полковник

“ ”

20 р.

Василь КРОТЮК

ПЕРЕДМОВА

Розроблена робочою групою:

Голова робочої групи:

полковник КРОТЮК Василь Андрійович, кандидат філософських наук, доцент, начальник кафедри психології та педагогіки Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

Члени робочої групи:

працівник ЗСУ КАЛИНОВСЬКИЙ Юрій Юрійович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба;

працівник ЗСУ КИСЛИЙ Віталій Дмитрович, кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри психології та педагогіки Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

працівник ЗСУ КВІТКІН Петро Васильович, кандидат філософських наук, професор, професор кафедри філософії Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

ЗМІСТ

1. Організаційно-методичні вказівки.....	5
2. Розподіл годин за навчальними дисциплінами (предметами навчання).....	6
3. Актуальні проблеми сучасної філософії освіти.....	7
4. Педагогіка вищої школи.....	14
5. Організація освітнього процесу у вищій військовій школі.....	22
6. Психологія управління особовим складом у вищому військовому навчальному закладі.....	29

1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Навчальна план-прсграма є єдиним документом, яким визначається зміст, методика підготовки та вимоги до підготовки науково-педагогічних працівників, які мають педагогічний стаж більше п'яти років та офіцерів і працівників Збройних Сил України навчального управління (відділів, навчальних частин), в якому узагальнюється зміст навчання слухачів курсів підвищення кваліфікації та вимоги до порядку його оцінювання.

Тривалість навчання на курсах 4 тижня. Виходячи з розрахунку 6-ти годин занять за розкладом і 3-х годин самостійних занять щоденно, загальний бюджет навчального часу складає відповідно 120 годин занять під керівництвом науково-педагогічного працівника та 60 годин самостійних занять, а також 4 години на випускний комплексний екзамен.

На основі план-прсграми на кафедрах розроблюються плани проведення занять та методичні розробки для кожного навчального заняття.

Послідовність вивчення навчальних тем в середині навчальних дисциплін (та між темами навчальних дисциплін) визначається міждисциплінарними зв'язками, які передбачають логічну послідовність вивчення ключових тем навчальних дисциплін і використовуються кафедрами для управління процесом навчання.

Реалізація міждисциплінарних зав'язків здійснюється у розкладі занять, що корегується за підсумками вхідного та поточного контролів.

Вхідний контроль передбачає проведення опитування та проведення тестування для визначення залишкового рівня знань за фахом, що визначаються кафедрою, яка здійснює випуск тих, хто навчався на курсах підвищення кваліфікації (профільною кафедрою).

Для досягнення необхідного рівня практичних умінь та навичок планується проведення групових і практичних занять з використанням навчальної бази університету, не менше 60% від загального часу підготовки.

З дисциплін, що визначаються на курсах підвищення кваліфікації, слухачі виконують дві контрольні роботи. Підсумковий контроль здійснюється на комплексному випускному екзамені (далі - КВЕ). Комплексний випускний екзамен проводиться методом тестування. Для проведення КВЕ розробляються тестові завдання, які повинні передбачати комплексну перевірку знань та умінь тих хто навчається з усіх дисциплін підготовки.

Загальний обсяг плає-програми складає 6 кредитів ЄКТС (180 годин). Кількість календарних днів навчання, час для прсведення комплексного випускного екзамену та його форма можуть бути змінені відповідно до вимог Міністра Оборони України, Начальника Генерального штабу Збройних Сил України.

2. РОЗПОДІЛ ГОДИН ПО НАВЧАЛЬНИМ ДИСЦИПЛІНАМ (ПРЕДМЕТАМ НАВЧАННЯ)

№ з/п	Найменування навчальної дисципліни (предмету навчання)	Загальний обсяг (годин)		
		всього	аудиторних	самостійної роботи
1.	Актуальні проблеми сучасної філософії освіти	38	26	12
2.	Педагогіка вищої школи	45	30	15
3.	Організація освітнього процесу у вищій військовій школі	45	30	15
4.	Психологія управління особовим складом у вищому військовому навчальному закладі	45	30	15
5.	Комплексний випускний екзамен	7	4	3
Всього годин		180	120	60

3. ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН (ПРЕДМЕТІВ НАВЧАННЯ)

Актуальні проблеми сучасної філософії освіти

Загальна мета навчальної дисципліни (предмету навчання):

Вивчення дисципліни має на меті забезпечувати формування і розвиток у слухачів курсів знання специфіки освіти як явища культури і соціального інституту, актуальних соціально-філософських проблем сучасної освіти, проблем військової освіти під час воєнного стану в Україні; сприяти глибокому розумінню соціально-філософських проблем сучасної освіти і значення філософської культури педагога як складової його професійної підготовки і методологічної основи практичної діяльності.

Слухачі за результатами вивчення навчальної дисципліни повинні будуть:

здатними до філософського осягнення ідеї освіти, як соціокультурного феномену та власної світоглядної концепції освіти; здатності до творчого використання отриманих знань в процесі аналізу фахових проблем та актуальних проблем філософії освіти, загальної гуманітарної компетентності, поінформованості в особливостях розвитку національного і світового освітнього процесу, орієнтації в матеріалах базових першоджерел.

Уміти:

застосовувати теоретичні положення філософії освіти для аналізу праць філософів і педагогів, виявляти їх креативну сутність та соціально значущі ідеї; порівнювати філософські концепції представників різних філософських шкіл; обґрунтовувати власну позицію і бачити тенденції у розвитку освіти; здійснювати методологічно коректне обґрунтування тенденцій розвитку освіти; використовувати різні джерела та дослідження інших галузей знання для обґрунтування відповідей; здійснювати системний аналіз явищ освітнього процесу; аналізувати педагогічну практику в соціальному контексті; застосовувати філософсько-методологічні підходи до дослідження освіти й освітніх стратегій.

Організаційно-методичні вказівки:

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сутність і зміст освіти як соціокультурного явища, детермінант, закономірностей і тенденцій її розвитку, місця і ролі в історичному розвитку людства та особистості.

Вивчення дисципліни ґрунтується на знаннях з дисциплін циклу спеціальної та гуманітарної та соціально-економічної підготовки військових фахівців першого і другого рівнів вищої освіти: “Історія України та української культури”, “Філософія (філософія, релігієзнавство, логіка, етика і естетика)”, “Політологія та соціологія”, “Історія зйин та воєнного мистецтва (у т. ч. історія українського війська)”, “Військова педагогіка та психологія”, “Морально-психологічне забезпечення підготовки та застосування Збройних Сил України”.

Вивчення дисципліни псв'язується з вивченням дисциплін: “Педагогіка вищої школи”, “Організація освітнього процесу у вищій військовій школі”, “Психологія управління особовим складом у вищому військовому навчальному закладі”.

Військово-професійна спрямованість вивчення навчальної дисципліни забезпечується шляхом розгляду теоретичних положень філософії освіти на основі аналізу процесів розвитку національної системи військової освіти, освітнього процесу у закладах вищої освіти МО України, досвіду підготовки військових фахівців в арміях провідних країн світу : досвіду підготовки військових фахівців під час всенного стану в Україні; використання теоретичних положень філософії освіти для аналізу завдань, змісту, тенденцій і закономірностей підготовки військових фахівців в умовах збройної агресії проти України; показом методологічного значення теоретичних положень філософії освіти для теорії і практики освітньої діяльності, підвищення ефективності процесу підготовки військових фахівців. При вивченні дисципліни застосовуються лекції, семінарські заняття і контрольна робота.

Під час проведення лекційних занять обговорюються актуальні проблеми сучасної філософії освіти, стан і тенденції розвитку національної і світової систем вищої освіти, сучасні проблеми національної системи вищої військової освіти та шляхи їхнього вирішення, досвід функціонування системи військової освіти в арміях провідних країн світу, досвід функціонування національної системи військової освіти під час воєнного стану в Україні.

На семінарських заняттях обговорюються найбільш актуальні питання теми, поглиблюються і закріплюються знання теоретичних проблем, перевіряється досягнутий рівень знань з навчальної дисципліни і готовність до практичного застосування набутих знань в умовах мирного часу та під час воєнного стану.

Під час проведення контрольної роботи перевіряється рівень сформованості компетентностей і досягнутих результатів з навчальної дисципліни, готовність і здатність до реалізації в освітній діяльності набутих компетентностей і знань.

Складовою частиною процесу навчання є система контролю та звітності слухачів за якістю засвоєння навчального матеріалу. Головна мета контролю полягає у перевірці слухачами набутих знань, міцності сформованих у них вмінь та навичок.

Контроль успішності та якості підготовки слухачів включає:

- поточний контроль;
- рубіжний контроль;
- підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється для перевірки повноти та якості засвоєння навчального матеріалу у період навчання, стимулювання навчальної праці слухачів і вдосконалення методики проведення занять. Поточний контроль проводиться під час проведення лекційних занять у формі усного опитування та перевірки самостійного виконання

навчальних завдань, під час проведення семінарських занять у формі письмового опитування та виступів слухачів при обговоренні питань, контрольної роботи.

Рубіжний контроль здійснюється для перевірки рівня сформованості компетентностей і досягнутих результатів навчання з навчальної дисципліни у формі контрольної роботи та виконання індивідуального завдання

Підсумковий контроль за навчальною дисципліною проводиться у складі комплексного випускного екзамену. Форма проведення підсумкового контролю комбінована, зміст і структура складових екзаменаційних тестів (контрольних завдань) за навчальною дисципліною визначаються робочою програмою навчальної дисципліни.

Оцінювання результатів навчальних досягнень за навчальною дисципліною здійснюється за 100-бальною шкалою, за шкалою ECTS та національною шкалою згідно табл. 1.

Таблиця 1 - Шкала оцінювання: 100-бальна, ECTS та національна

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
80 – 89	B	дуже добре
65 – 79	C	добре
55 – 64	D	задовільно
50 – 54	E	достатньо
35 – 49	FX	незадовільно
1 – 34	F	неприйнятно

Обов'язковою умовою задовільної атестації за підсумками вивчення навчальної дисципліни є відсутність заборгованостей за рубіжним контролем. В разі наявності академічних заборгованостей за дисципліну слухач до підсумкового контролю не допускається.

Слухачі, які мають заборгованості з поважних причин, ліквідують академічну заборгованість у термін, встановлений начальником університету.

Інформаційно-методичне забезпечення:

Нормативно-правові акти

1. Закон України “Про вищу освіту”, від 01.07.2014 р. (в чинній редакції).

2. Закон України “Про освіту”, від 5 вересня 2017 року №2145-VII. (в чинній редакції).
3. Державні та відомчі нормативно-правові акти, що стосуються питань організації освітньої діяльності.

Основна література

4. Базалук О.О., Юхименко Н.Ф. Філософія освіти: Навчально-методичний посібник. – Київ, 2010. – 164 с.
http://megalib.com.ua/book/63_Filosofiya_osviti.html
 5. Інноваційний розвиток вищої військової освіти України: досвід, тенденції, перспективи, особливості підготовки військових льотчиків: [монографія]. – Харків : Цифрова друкарня № 1, 2012. – 456.
 6. Модернізація системи вищої освіти: соціальна цінність і вартість для України: монографія / [кол. авт.]/АПН України, Ін-т вищої освіти – К.: Пед. думка, 2007. – 222 с.
 7. Нецадим М.І. Військова освіта України : теорія, методологія, практика : Монографія. – К. : Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2003. – 852 с.
 8. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура: монографія / за ред. В.Г. Кременя. – К.: Педагогічна думка. – 2008. – 472 с.
 9. Філософія освіти: Навчальний посібник / За заг. ред. В. Андрущенко, І. Передборської. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 329 с.
- #### Додаткова література
10. Дзвінчук Дмитро Освіта в історико-філософському вимірі: тенденції розвитку та управління. – Монографія. – К.: ЗАТ “Нічлава”, 2006. – 378 с.
 11. Крижко В.В. Аксіологічний потенціал державного управління освітою. навч. посібник / Крижко В.В., Мамаєва І.О. – К.: Освіта України, 2005. – 24 с.
 12. Крижко В.В. Антологія аксіологічної парадигми освіти. Навч. посібник. – К.: Освіта України, 2005. – 440 с.
 13. Модернізація системи вищої освіти: соціальна цінність і вартість для України: монографія / [кол. авт.]/АПН України, Ін-т вищої освіти – К.: Пед. думка, 2007. – 222 с.
 14. Огнев'юк В. Навчання і виховання як соціоцентричні цінності / В. Огнев'юк // Вища освіта України. – 2003. – №4. – С. 15–20.
 15. Огнев'юк В.О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.
 16. Сірополко Степан. Історія освіти в Україні. – Київ: Наук. думка, 2001. – 912 с.

Назви тем та розподіл навчального часу по видам навчальних занять

№ з/п	Види навчальних занять, контрольні заходи	Всього годин	З них		Тема та навчальні питання
			Аудиторних годин	Самостійна робота	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Філософія освіти: предмет, місце та роль у системі філософського знання.					
1	Лекційне заняття № 1	4	2	-	Заняття 1. Філософія освіти: предмет, місце та роль у системі філософського знання. 1. Освіта як соціокультурне явище. 2. Філософія освіти: предмет, завдання і функції.
2			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції, ознайомитися із розкриттям теоретичних проблем заняття у науковій та навчальній літературі, підгустуватися до проведення семінарського заняття.
Тема 2. Філософія освіти в історико-філософському вимірі.					
3	Лекційне заняття № 2	3	2	-	Заняття 2. Філософія освіти в історико-філософському вимірі. 1. Історична ретроспектива становлення осмислення змісту і призначення освіти. 2. Трансформація концептуальних засад освіти в історії розвитку людства.
4			-	1	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції, ознайомитися із розкриттям теоретичних проблем заняття у науковій та навчальній літературі, підготуватися до проведення семінарського заняття.
Тема 3. Національні аспекти філософії освіти в Україні.					
5	Лекційне заняття № 3	3	2	-	Заняття 3. Національні аспекти філософії освіти в Україні. 1. Становлення української освітньо-філософської думки. 2. Сучасна філософія освіти України.
6			-	1	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції, ознайомитися із розкриттям

1	2	3	4	5	6
					теоретичних проблем заняття у науковій та навчальній літературі, підготуватися до проведення семінарського заняття.
Тема 4. Сучасний філософсько-освітній дискурс.					
7	Лекційне заняття № 4	4	2	-	Заняття 4. Сучасний філософсько-освітній дискурс. 1. Формування уявлень про освітню парадигму. 2. Сучасні концепції освітніх парадигм. 3. Еволюція освітніх парадигм: історія і сучасність. 4. Трансформація національної парадигми військової освіти під час воєнного стану в Україні.
8			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції, ознайомитися із розкриттям теоретичних проблем заняття у науковій та навчальній літературі, підготуватися до проведення семінарського заняття.
9	Семінарське заняття № 1	4	4	-	Тема 1-4. Заняття 5. Філософія освіти: історичні та сучасні виміри. 1. Філософія освіти: предмет, місце та роль у системі філософського знання 2. Філософія освіти в історико-філософському вимірі. 3. Національні аспекти філософії освіти в Україні. 4. Сучасний філософсько-освітній дискурс. 5. Трансформація національної парадигми військової освіти під час воєнного стану в Україні.
Тема 5. Онтологічні проблеми та антропологічні виміри освіти та виховання.					
10	Лекційне заняття № 5, 6	6	4	-	Заняття 6. Онтологічні проблеми та антропологічні виміри освіти та виховання. 1. Онтологічні проблеми освіти. 2. Антропологічні виміри освіти. 3. Антропологічні виміри національної військової освіти під час воєнного стану в Україні.
11			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції, ознайомитися із розкриттям теоретичних проблем заняття у науковій та навчальній літературі, підготуватися до проведення семінарського заняття.
Тема 6. Аксиологічні та естетичні виміри освіти та виховання.					
12	Лекційне	4	2	-	Заняття 7. Аксиологічні та естетичні виміри освіти та виховання.

1	2	3	4	5	6
	заняття № 7				1. Аксіологізація філософії освіти як вимога сучасності. 2. Естетичне в освітньому процесі.
13			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції, ознайомитися із розкриттям теоретичних проблем заняття у науковій та навчальній літературі, підготуватися до проведення семінарського заняття.
14	Семінарське заняття № 2	4	4	-	Тема 5-6. Заняття 8. Філософські проблеми та виміри освіти і виховання. 1. Онтологічні проблеми сучасної філософії освіти. 2. Антропологічні виміри в предметному полі сучасної філософії освіти. 3. Антропологічні виміри національної військової освіти під час воєнного стану в Україні. 4. Аксіологічні виміри освіти і виховання. 5. Естетичні виміри освіти і виховання.
Тема 7. Менеджмент освітньої діяльності як предмет філософії освіти.					
15	Лекційне заняття № 8	4	2	-	Заняття 9. Менеджмент освітньої діяльності як предмет філософії освіти. 1. Поняття і види менеджменту освітньої діяльності. 2. Менеджмент методичної діяльності. 3. Менеджмент освітньої діяльності у системі військової освіти під час воєнного стану в Україні.
16			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції, ознайомитися із розкриттям теоретичних проблем заняття у науковій та навчальній літературі, підготуватися до проведення контрольної роботи.
17	Контрольна робота № 1	2	2	-	Тема 1-7. Заняття 10. Актуальні проблеми філософії освіти, їх значення для теорії та практики освітньої діяльності. 1. Проаналізувати предмет, завдання і функції філософії освіти. 2. Розкрити основні проблеми сучасної філософії освіти. 3. Проаналізувати завдання і призначення сучасної військової освіти під час воєнного стану в Україні. 4. Проаналізувати поняття та еволюцію освітніх парадигм. 5. Проаналізувати парадигму національної військової освіти. 6. Трансформація національної парадигми військової освіти під час воєнного

1	2	3	4	5	6
					стану в Україні. 7. Проаналізувати детермінанти і закономірності функціонування та розвитку сучасної освіти. 8. Проаналізувати детермінанти і закономірності функціонування та розвитку військової освіти під час воєнного стану в Україні 9. Проаналізувати суперечності функціонування та розвитку військової освіти. 10. Розкрити поняття особистості сучасного військового керівника і фактори її формування. 11. Проаналізувати проблеми формування особистості сучасного військового керівника в освітньому процесі у вищих військових навчальних закладах. 12. Проаналізувати сутність і зміст культури особистості сучасного військового керівника та актуальні проблеми її формування в освітньому процесі. 13. Проаналізувати співвідношення загальнолюдських, національно-історичних та військово-професійних цінностей в освітньому процесі у вищих військових навчальних закладах. 14. Проаналізувати поняття, зміст, форми, види і рівні менеджменту освіти. 15. Менеджмент освітньої діяльності у системі військової освіти під час воєнного стану в Україні.
Всього		38	26	12	

Педагогіка вищої школи

Загальна мета навчальної дисципліни (предмету навчання):

Метою дисципліни є оновлення та поглиблення знань з питань організації освітньої діяльності у вищій військовій школі, формування та вдосконалення методологічної і технологічної основи готовності організаторів освітнього процесу вищої військової школи щодо вирішення професійно-педагогічних завдань навчання, виховання та розвитку курсантів (слухачів, студентів) в умовах мирного часу та під час воєнного стану.

За результатами засвоєння навчальної дисципліни слухач повинен бути:

здатним організовувати освітній процес у вищій військовій школі, використовувати здобуті результати для його оптимізації.

Здатним до проведення навчальних занять на високому методологічному, дидактичному та методичному рівнях із доцільним добором змісту освіти, методів, організаційних форм, дидактичних засобів та технологій навчання, з використанням досвіду підготовки військових фахівців в умовах воєнного стану в Україні.

здатним до неперервного професійного саморозвитку, самовиховання, самоосвіти та самовдосконалення, взаємодії та спілкування в різних психолого-педагогічних умовах.

Уміти:

планувати, організовувати та забезпечувати ефективність освітнього процесу в умовах мирного часу та під час воєнного стану.

Знати:

методи формування сучасного педагогічного мислення, творчого ставлення до діяльності викладача ЗВШ.

дидактичні основи сучасних технологій навчання, уміння їх застосовувати та добирати оптимальні форми і методи навчання та виховання.

Демонструвати навички визначення складових навчального процесу та розробки на цій основі навчальних занять із застосуванням різних технологій навчання (активних, інтерактивних, інформаційно-комунікаційних тощо).

Організаційно-методичні вказівки:

Предметом дисципліни є законсмірності освітнього процесу у вищій військовій школі, вона є базовою для вдосконалення знань організаторів освітнього процесу та формування умінь і навичок, використання набутих знань на практиці.

Вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на знаннях з соціально-гуманітарних дисциплін, отриманих слухачами курсів під час навчання на першому і другому рівнях вищої освіти.

Вивчення дисципліни пов'язується з вивченням дисциплін: “Організація освітнього процесу у вищій військовій школі”, “Психологія управління особовим складом у вищому військовому навчальному закладі”, “Актуальні питання сучасної філософії освіти”.

Військово-професійна спрямованість вивчення навчальної дисципліни забезпечується шляхом підготовки посадових осіб з організації навчального процесу вищої військової школи до організації освітнього процесу, проведення навчальних занять, управління ефективністю навчання. На заняттях використовуються активні форми та методи навчання з урахуванням світового педагогічного досвіду.

При вивченні дисципліни застосовуються лекції, семінарські та практичні заняття.

Під час проведення лекційних занять обговорюються актуальні проблеми сучасної педагогіки, стан і тенденції розвитку національної і світової педагогічної науки, досвіду підготовки військових фахівців в умовах воєнного стану,

сучасні педагогічні проблеми у національній системі вищої військової освіти в умовах воєнного стану та шляхи їх вирішення.

На семінарських заняттях іде обговорення найбільш актуальних питань теми.

На практичних заняттях організовується детальний розгляд слухачами скремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального використання слухачем згідно поставленим завданням, також прищеплення тим, хто навчається, навиків щодо проведення різних форм навчальних занять відповідно до навчальної програми.

Усі заняття проводяться з обов'язковою практичною складовою (обов'язковим обміном досвідом, виконанням ситуативних індивідуальних завдань) на навчально-матеріальній базі кафедри психології та педагогіки де виконують ролі, як здобувачів освіти, так і керівників занять.

Складовою частиною процесу навчання є система контролю та звітності слухачів за якістю засвоєння навчального матеріалу. Головна мета контролю полягає у перевірці слухачами набутих знань, міцності сформованих у них вмінь та навичок.

Контроль успішності та якості підготовки слухачів включає:

- вхідний контроль;
- поточний контроль;
- модульний (рубіжний);
- підсумковий контроль.

Вхідний контроль проводиться на початку вивчення навчальної дисципліни з метою визначення рівня знань слухачів за фахом, їх підготовленості до її вивчення. Форму контролю обирає викладач (тестування, опитування).

Поточний контроль здійснюється для перевірки ходу і якості засвоєння навчального матеріалу у період навчання, стимулювання навчальної праці слухачів і вдосконалення методики проведення занять. Результати поточного контролю є основною інформацією під час проведення модульного контролю і при визначенні підсумкової оцінки. Він проводиться в ході всіх видів занять у формі усного опитування та перевірки самостійного виконання навчальних завдань, за формою, яку обирає викладач.

Модульний (рубіжний) контроль проводиться після вивчення логічно завершеної частини (блоку змістових модулів) програми навчальної дисципліни під час проведення семінарських занять у формі письмового опитування та виступу слухачів при обговоренні питань, контрольної роботи.

Підсумковий контроль за навчальною дисципліною проводиться у складі комплексного випускного екзамену. Форма проведення підсумкового контролю комбінована, зміст і структура складових екзаменаційних тестів (контрольних завдань) за навчальною дисципліною визначаються робочою програмою навчальної дисципліни.

Оцінювання результатів навчальних досягнень за навчальною дисципліною здійснюється за 100-бальною шкалою, за шкалою ЄКТС та національною шкалою згідно табл. 1.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
80 - 89	B	дуже добре	
65 - 79	C	добре	
55 - 64	D	задовільно	
50 - 54	E	достатньо	
35 - 49	FX	незадовільно	не зараховано
1 - 34	F	неприйнятно	

Таблиця 1 - Шкала оцінювання: 100-бальна, ECTS та національна

Обов'язковою умовою задовільної атестації за підсумками вивчення навчальної дисципліни є відсутність заборгованостей за модульними контролюями. В разі наявності академічних заборгованостей за дисципліну слухач до підсумкового контролю не допускається.

Слухачі, які мають заборгованості з поважних причин, ліквідують академічну заборгованість у термін, встановлений начальником університету.

Інформаційно-методичне забезпечення:

Нормативно-правові акти

1. Закон України "Про вищу освіту", від 01.07.2014 р. (в чинній редакції).
2. Закон України "Про освіту", від 5 вересня 2017 року №2145-VII. (в чинній редакції).
3. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286.
4. Концепція трансформації системи військової освіти, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1490.
5. Державні та відомчі нормативно-правові акти, що стосуються питань організації освітньої діяльності.

Основна література

6. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / О.І. Федоренко, В.О. Тюріна, С.П. Гіренко, С.М. Бойко, М.О. Котелюх, П.Д. Червоний, О.В. Медведєва; за заг. ред. О.І. Федоренко. Харків : ФОП Бровін О.В., 2020. - 240 с.

7. Кротюк В.А., Кислий В.Д., Яндола К.О. Педагогіка вищої школи у схемах та таблицях. – Х.: ХНУПС, 2021. – 195 с.
 8. Стражнікова І. Педагогіка вищої школи: навчально-методичний посібник. / І. Стражнікова – Івано-Франківськ: НАІР, 2018. - 120 с.
 9. Вітченко А.О., Осъодло В.І. Педагогіка вищої військсової школи : підручник.Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2017. 504 с.
 10. Кротюк В.А. Педагогічні технології та методи навчання у схемах та таблицях : навч.-метод. посіб. / В.А. Кротюк, Н.Б. Щокіна, К.О. Яндола. – Харків : ХНУПС ; Колегіум, 2019. – 98 с.
 11. Нагаєв В.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. / В.М. Нагаєв. – Х.: “Стильна типографія”, 2019. – 267 с.
 12. Вітченко А.О., Осъодло В.І., Салкуцан С.М. Технології навчання у вищій військовій школі : теорія і практика : навч.-метод. посіб. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2016. 272 с.
 13. Гладуш В.А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко – Д., 2014. – 416 с.
- Додаткова література
14. Кротюк В.А., Яндола К.О. Педагогіка / В.А. Кротюк, К.О. Яндола – Х.. ХНУПС, 2021. – 242 с.
 15. Сикорський П. Нова педагогіка / П. Сикорський – Л.: Львівська політехніка, 2021. – 540 с.
 16. Навчальний посібник з дисципліни “Педагогіка вищої школи” / Уклад. А.В. Лисенко – Полтава: ПолтНТУ, 2018. – 102с.
 17. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З.В. Рябова, І.І. Драч, Н.О. Приходькіна, Н.В. Любченко [та ін.] ; Ун-т менедж. освіти НАПН України. – Київ, 2017. – 316 с.
 1. Інформаційні ресурси
 18. Національна Академія педагогічних наук України: <http://naps.gov.ua/>
 19. Педагогічна та психологічна література. Режим доступу: [http://www.psyh.kiev.ua/Педагогічна та психологічна література \(джерела\)/](http://www.psyh.kiev.ua/Педагогічна та психологічна література (джерела)/)
 20. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: <http://nbuv.gov.ua/>
 21. Харківська державна наукова бібліотека імені В.Г.Короленка: <http://korolenko.kharkov.com/>
 22. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна: <http://www.librari.univer.kharkov.ua/>

Назви тем та розподіл навчального часу по видам навчальних занять

№ з/п	Види навчальних занять, контрольні заходи	Всього годин	З них		Тема та навчальні питання
			Аудиторних годин	Самостійна робота	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Педагогіка вищої військової школи як наука та навчальна дисципліна.					
1	Лекційне заняття № 1	2	2	-	Заняття 1. Педагогіка вищої військової школи як наука та навчальна дисципліна. 1. Сучасні основні тенденції розвитку вищої освіти. 2. Педагогіка вищої школи як галузь педагогічної науки, її предмет та завдання. 3. Сучасні концепції навчання.
Тема 2. Загальна характеристика освітнього процесу у вищій військовій школі.					
2	Лекційне заняття № 2	2	2	-	Заняття 2. Загальна характеристика освітнього процесу у вищій військовій школі. 1. Мета, зміст та організація освітнього процесу у вищій військовій школі. 2. Концепція військової освіти в Україні.
Тема 3. Підготовка офіцерських кадрів у провідних країнах світу та стан і перспективи розвитку системи вищої військової освіти України.					
3	Лекційне заняття № 3	2	2	-	Заняття 3. Підготовка офіцерських кадрів у провідних країнах світу та стан і перспективи розвитку системи вищої військової освіти України. 1. Система підготовки офіцерських кадрів у провідних країнах світу. 2. Вдосконалення системи військової освіти в Україні за стандартами НАТО в умовах російсько-української війни.
Тема 4. Зміст вищої військової освіти України.					
4	Лекційне заняття № 4	4	2	-	Заняття 4. Зміст вищої військової освіти України. 1. Процеси викладання та учіння у вищій військовій школі. 2. Основні протиріччя в освітньому процесі вищої військової школи та шляхи їх подолання.

5			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріали лекцій за змістовні модулі 1 – 4.
Тема 5. Організаційні форми навчання у вищій військовій школі.					
6	Лекційне заняття № 5	5	2	-	Заняття 5. Організаційні форми навчання у вищій військовій школі. 1. Сутність і класифікація форм організації навчання. 2. Лекція у вищій школі як провідна форма організації навчання. Вимоги до лекції. 3. Види лекції. Підготовка, проведення та аналіз лекції.
7			-	3	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготувати доповідь і виступи на семінарське заняття.
8	Семінарське заняття № 1	2	2	-	Заняття 6. Організаційні форми навчання у вищій військовій школі. 1. Сутність і призначення семінарського та практичного занять. Моделювання та проектування групового заняття. Моделювання та проектування групової справи. 2. Сутнісно-змістова характеристика тактико-стройових занять, АПД (аналіз проведених дій). 3. Інші форми організації навчання.
Тема 6. Методи і засоби навчання у вищій військовій школі					
9	Лекційне заняття № 6	4	2	-	Заняття 7. Методи і засоби навчання у вищій військовій школі. 1. Педагогічна характеристика методів навчання. 2. Класифікація методів та засобів навчання. 3. Психолого-педагогічні умови застосування методів та засобів навчання, з урахуванням досвіду підготовки військових фахівців в умовах воєнного стану.
10			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготувати доповіді і виступи на семінарське заняття.
11	Семінарське заняття № 2	2	2	-	Заняття 8. Методи і засоби навчання у вищій військовій школі. 1. Активні методи навчання. 2. Методи розвитку критичного мислення. 3. Використання ігрової діяльності в навчанні.
Тема 7. Сучасні освітні технології у вищій військовій школі					
12	Лекційне заняття № 7	4	2	-	Заняття 9. Сучасні освітні технології у вищій військовій школі. 1. Сучасні педагогічні технології навчання. 2. Сучасні освітні технології. 3. Застосування інноваційних технологій навчання в освітньому процесі.

13			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготуватися до практичного заняття.
14	Практичне заняття № 1	2	2	-	Заняття 10. Сучасні освітні технології у вищій військовій школі. 1. Коучінг як сучасна педагогічна технологія. 2. Інструменти коучінга в освітньому процесі.
Тема 8. Теоретико-практичні основи самостійної роботи курсантів (студентів)					
15	Лекційне заняття № 8	4	2	-	Заняття 11. Теоретико-практичні основи самостійної роботи курсантів (студентів). 1. Цілі і основні завдання самостійної роботи курсантів (студентів). 2. Структура і етапи самостійної роботи. Види самостійної роботи.
16			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготуватися до практичного заняття.
17	Практичне заняття № 2	2	2	-	Заняття 12. Теоретико-практичні основи самостійної роботи курсантів (студентів). 1. Організація самостійної роботи курсантів (студентів) у складі навчальної групи.
Тема 9. Педагогічний контроль в освітньому процесі вищої військової школи.					
18	Лекційне заняття № 9	4	2	-	Заняття 13. Педагогічний контроль в освітньому процесі вищої військової школи. 1. Сутність контролю. Об'єкт та функції педагогічного контролю. 2. Види педагогічного контролю: попередній, поточний, наскрізний, підсумковий. Форми педагогічного контролю. 3. Характеристика методів педагогічного контролю.
19			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготуватися до практичного заняття.
20	Практичне заняття № 3	2	2	-	Заняття 14. Педагогічний контроль в освітньому процесі вищої військової школи. 1. Поняття тесту та визначення цілей тестування. 2. Застосування цифрових технологій у тестуванні. 3. Самооцінка як форма оцінювання успішності освітньої діяльності.
Тема 10. Актуальні проблеми виховання у вищій військовій школі.					
21	Лекційне заняття № 10	4	2	-	Заняття 15. Актуальні проблеми виховання у вищій військовій школі. 1. Мета, завдання, актуальні проблеми та види виховання. 2. Принципи виховання та шляхи їх реалізації в освітньому процесі в умовах мирного часу та під час воєнного стану. 3. Основні напрями виховання.

22			-	2	Самостійна робота. Закріпити знання матеріалів лекцій з навчальної дисципліни.
Всього		45	30	15	

Організація освітнього процесу у вищій військовій школі

Загальна мета навчальної дисципліни (предмету навчання):

Вивчення дисципліни має на меті оновити, розширити і систематизувати у слухачів курсів знання з питань порядку організації та здійснення освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, а також формування сталих знань і умінь з питань планування та організації освітнього процесу, методичної, наукової і науково-технічної діяльності у вищій військовій школі.

Слухачі за результатами вивчення навчальної дисципліни повинні будуть бути:

здатними організовувати освітній процес у вищій військовій школі, використовувати здобуті результати для його оптимізації.

здатними до реалізації нововведень в освітній діяльності ВВНЗ.

здатними до неперервного професійного саморозвитку, самовиховання, самосвіти та самовдосконалення, взаємодії та спілкування в різних психолого-педагогічних умовах.

Уміти:

планувати, організовувати та забезпечувати ефективність освітнього процесу в мирний час та в умовах воєнного стану.

добирати оптимальні форми та методи навчання та виховання.

Демонструвати вміння добирати, аналізувати та узагальнювати інформацію, використовуючи різні джерела, застосовувати її для індивідуального розвитку і самовдосконалення, застосовувати різні методи педагогічного співробітництва.

Організаційно-методичні вказівки:

Предметом вивчення навчальної дисципліни є порядок організації та здійснення освітнього процесу з урахуванням особливостей і досвіду організації та провадження освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти.

Вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на знаннях з соціально-гуманітарних дисциплін, отриманих слухачами курсів під час навчання на першому і другому рівнях вищої освіти.

Вивчення дисципліни пов'язується з вивченням дисциплін: “Педагогіка вищої школи”, “Психологія управління особовим складом у вищому військовому навчальному закладі”, “Актуальні питання сучасної філософії освіти”.

Військово-професійна спрямованість вивчення навчальної дисципліни забезпечується шляхом розгляду на лекціях, семінарських та практичних заняттях теоретичних положень теорії систем, теорії організації, системного аналізу, теорії управління та наукових основ планування. На усіх видах занять використовуються активні форми та методи навчання з урахуванням досвіду підготовки військових фахівців в арміях провідних країн світу; показом існуючих підходів щодо моделювання процесів планування та управління в організаціях. Окремо на практичних заняттях вивчаються методи підвищення ефективності процесу підготовки військових фахівців в умовах воєнного стану та набуваються навички вирішення конкретних практичних задач, що максимально наближені до функціональних обов'язків за посадою.

Дисципліна вивчається на лекційних, групових, семінарських і практичних заняттях.

Під час проведення лекційних занять обговорюються актуальні проблеми сучасної освіти, стан і тенденції розвитку національної і світової систем вищої освіти, сучасні проблеми національної системи вищої військової освіти в умовах воєнного стану та шляхи їхнього вирішення, досвід функціонування системи військової освіти в арміях провідних країн світу.

На групових заняттях викладач пояснювально-лекційним методом викладає новий матеріал, методом опитування контролює засвоєння слухачами раніше вивченого матеріалу і домагається його закріплення.

На семінарських заняттях іде обговорення найбільш актуальних питань теми.

На практичних заняттях організовується детальний розгляд слухачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального використання слухачем згідно поставленим завданням, також прищеплення тим, хто навчається, навиків щодо проведення різних форм навчальних занять відповідно до навчальної програми.

Усі заняття проводяться з обов'язковою практичною складовою з урахуванням досвіду підготовки військових фахівців в умовах воєнного стану (обов'язковим обміном досвідом, виконанням ситуативних індивідуальних завдань) на навчально-матеріальній базі кафедри психології та педагогіки де виконують ролі, як здобувачів освіти, так і керівників занять.

Складовою частиною процесу навчання є система контролю та звітності слухачів за якістю засвоєння навчального матеріалу. Головна мета контролю полягає у перевірці слухачами набутих знань, міцності сформованих у них вмінь та навичок.

Контроль успішності та якості підготовки слухачів включає:

- вхідний контроль;
- поточний контроль;
- модульний (рубіжний);
- підсумковий контроль.

Вхідний контроль проводиться на початку вивчення навчальної дисципліни з метою визначення рівня знань слухачів за фахом, їх підгтовленості до її вивчення. Форму контролю обирає викладач (тестування, опитування).

Поточний контроль здійснюється для перевірки ходу і якості засвоєння навчального матеріалу у період навчання, стимулювання навчальної праці слухачів і вдосконалення методики проведення занять. Результати поточного контролю є основною інформацією під час проведення модульного контролю і при визначенні підсумкової оцінки. Він проводиться в ході всіх видів занять у формі усного опитування та перевірки самостійного виконання навчальних завдань, за формою, яку обирає викладач.

Модульний (рубіжний) контроль проводиться після вивчення логічно завершеної частини (блоку змістових модулів) програми навчальної дисципліни під час проведення семінарських занять у формі письмового опитування та виступів слухачів при обговоренні питань, контрольної роботи.

Підсумковий контроль за навчальною дисципліною проводиться у складі комплексного випускного екзамену. Форма проведення підсумкового контролю комбінована, зміст і структура складових екзаменаційних тестів (контрольних завдань) за навчальною дисципліною визначаються робочою програмою навчальної дисципліни.

Оцінювання результатів навчальних досягнень за навчальною дисципліною здійснюється за 100-бальною шкалою, за шкалою ЄКТС та національною шкалою згідно табл. 1.

Таблиця 1 - Шкала оцінювання: 100-бальна, ECTS та національна

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
80 - 89	B	дуже добре	
65 - 79	C	добре	
55 - 64	D	задовільно	
50 - 54	E	достатньо	
35 - 49	FX	незадовільно	не зараховано
1 - 34	F	неприйнятно	

Обов'язковою умовою задовільної атестації за підсумками вивчення навчальної дисципліни є відсутність заборгованостей за модульними контролями. В разі наявності академічних заборгованостей за дисципліну слухач до підсумкового контролю не допускається.

Слухачі, які мають заборгованості з поважних причин, ліквідують академічну заборгованість у термін, встановлений начальником університету.

Інформаційно-методичне забезпечення:

Нормативно-правові акти

1. Закон України “Про вищу освіту”, від 01.07.2014 р. (в чинній редакції).
2. Закон України “Про освіту”, від 5 вересня 2017 року №2145-VII. (в чинній редакції).
3. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 26.11.2015 р. (в чинній редакції).
4. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286.
5. Концепція трансформації системи військової освіти, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1490.
6. “Положення про вищі військові навчальні заклади” затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 р. № 467.
7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.06.2016 № 600 “Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти” зі змінами.
8. Постанова Кабінету Міністрів України “Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників” від 21 вересня 2019 року № 800.
9. “Положення про дистанційне навчання”. Наказ МОН України від 25.04.2013 р. № 466 (в чинній редакції).
10. Наказ МО України від 09.01.2020 року № 4 “Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти”.
11. Наказ МО України від 05.07.2022 року № 175 “Про організацію підготовки офіцерського, сержантського і старшинського складу у вищих військових навчальних закладах, закладах фахової передвищої військової освіти Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти”.
12. Наказ МО України від 21.12.2015р. №744 “Про затвердження Концепції дистанційного навчання у Збройних Силах України”.
13. Наказ Міністра оборони України та Міністерства освіти і науки України “Про затвердження Інструкції з планування та обліку діяльності науково-педагогічних (педагогічних) працівників вищих військових навчальних закладів (військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів, навчальних центрів Збройних Сил України)” від 08.05.2002 року 155/291 зі змінами (наказ МОУ і Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України “Про затвердження Змін до Інструкції з планування та обліку діяльності науково-педагогічних (педагогічних) працівників

вищих військових навчальних закладів (військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів, навчальних центрів Збройних Сил України)” від 01.02.2013 року №63/71).

14. Наказ Міністра оборони України “Про затвердження Положення про організацію наукової і науково-технічної діяльності у Збройних Силах України” від 27. 07. 2016 року № 385 зі змінами.

15. “Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба”, введено в дію наказом начальника Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

16. “Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба”, введено в дію наказом начальника Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

17. “Кодекс академічної доброчесності Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба”, введено в дію наказом начальника Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

18. “Положення про професійний розвиток науково-педагогічних працівників Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба”, введено в дію наказом начальника Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

Основна література

19. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник. Малихін О.В., Павлик І.Г., Лаврентьєва О.О., Матукова Г.І. Центр начальної літератури, 2020. – 262 с.

20. Каплінський В. Е. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / Каплінський В.В. Вінниця : Ніланд ЛТД, 2020. – 225 с.

21. Амеліна О.С., Цуркан О.В. Дистанційне та змішане навчання. Досвід, поради, інструменти. Вид-во: Основа, 2022. – 128 с.

22. Кайдалова Л.Г., Цюкіна Н.Б. Планування і організація навчально-виховного процесу у вищій школі. – Х. : НФаУ, 2014. – 108 с.

Додаткова література

23. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). – К.: ТОВ “ЦС”, 2015. – 32 с.

24. Мачинська Н.І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: навчально-методичний посібник / Н.І. Мачинська. С.С. Стельмах. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 180 с.

25. Жорнова О.І., Жорнова О.І. Організаційно-методичні засади викладання у вищій школі. / Навчальний посібник. Видавництво КНУ ім. Т. Шевченка (Київ), 2011.- 128 с.

26. International Standard Classification of Education ISCED 2011. – UNESCO Institute for Statistics, 2012. – 84 p.

27. NATO STANAG 2019 (Edition 7) – NATO Joint Military Symbology, 16 October 2017.

Інформаційні ресурси

28. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації - http://ihed.org.ua/images/biblioteka/rozroblennya_osv_program_2014_tempus-office.pdf

Назви тем та розподіл навчального часу по видам навчальних занять

№ з/п	Види навчальних занять, контрольні заходи	Всього годин	з них		Тема та навчальні питання
			Аудиторних годин	Самостійна робота	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Загальні положення про вищу і вищу військову освіту в Україні.					
1	Лекційне заняття № 1	2	2	-	Заняття 1. Загальні положення про вищу і вищу військову освіту в Україні. 1. Передісторія вищої школи освіти в Україні. 2. Вища військова освіта в Україні. 3. Закон України “Про освіту”. 4. Закон України “Про вищу освіту”.
Тема 2. Стандарти вищої освіти.					
2	Лекційне заняття № 2	4	2	-	Заняття 2. Стандарти вищої освіти. 1. Стандарти освіти, освітні програми, кваліфікації та документи про освіту. 2. Стандарти освітньої діяльності та вищої освіти згідно закону “Про вищу освіту”.
5			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготувати доповіді і виступи на семінарське заняття.
6	Семінарське	2	2	-	Заняття 3. Стандарти вищої освіти.

	заняття № 1				1. Основні напрями модернізації вищої освіти в Україні. 2. Впровадження дворівневої системи підготовки фахівців. 3. Післядипломна освіта.
Тема 3. Планування освітнього процесу у ВНЗ (ВНП ЗВО).					
9	Лекційне заняття № 3	6	2	-	Заняття 4. Планування освітнього процесу у ВНЗ (ВНП ЗВО). 1. Планування навчального процесу у ВНЗ з урахуванням досвіду підготовки військових фахівців в умовах воєнного стану 2. Контекстний підхід до організації та ведення освітнього процесу у вищій військовій школі. 3. Модульно-рейтинговий підхід до організації і ведення освітнього процесу у вищій військовій школі.
10			-	4	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготуватися до групового заняття.
11	Групове заняття № 1	4	4	-	Заняття 5. Планування освітнього процесу у ВНЗ (ВНП ЗВО). 1. Проблемне навчання у освітньому процесі ВНЗ. 2. Впровадження інформаційних та інтерактивних технологій у освітній процес ВНЗ.
Тема 4. Форми організації освітнього процесу у ВНЗ (ВНП ЗВО)					
14	Лекційне заняття № 4	8	4	-	Заняття 6. Форми організації освітнього процесу у ВНЗ (ВНП ЗВО). 1. Види навчальних занять. 2. Лекція, вимоги до її організації та проведення. 3. Практичні види занять, їх призначення, структура та особливості організації та проведення.
15			-	4	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготуватись до практичного заняття.
18	Практичне заняття № 1	2	2	-	Заняття 7. Форми організації освітнього процесу у ВНЗ (ВНП ЗВО). 1. Керівні документи з організації освітнього процесу у ВНЗ (ВНП ЗВО). 2. Відпрацювання методичних розробок до різних видів навчальних занять.
Тема 5. Методична, наукова та науково-технічна і інноваційна діяльність у ВНЗ (ВНП ЗВО).					
19	Лекційне заняття № 5	6	4	-	Заняття 8. Методична, наукова та науково-технічна і інноваційна діяльність у ВНЗ (ВНП ЗВО). 1. Керівні документи з організації методичної, наукової та науково-технічної

					діяльності у вищій школі. 2. Організація і ведення методичної діяльності у ВВНЗ. 3. Основні завдання та зміст наукової і науково-технічної діяльності у ВВНЗ.
20			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготуватися до групового заняття.
21	Групове заняття № 2	2	2	-	Заняття 9. Методична, наукова та науково-технічна і інноваційна діяльність у ВВНЗ (ВНП ЗВО). 1. Організація і ведення методичної, наукової та науково-технічної діяльності на факультеті. 2. Організація і ведення методичної, наукової та науково-технічної діяльності на кафедрі.
Тема 6. Планування і облік роботи науково-педагогічних працівників ВВНЗ (ВНП ЗВО).					
24	Лекційне заняття № 6	5	2	-	Заняття 10. Планування і облік роботи науково-педагогічних працівників ВВНЗ (ВНП ЗВО). 1. Планування навчальної, методичної та наукової діяльності викладача у ВВНЗ та його підрозділах. 2. Планування науково-технічної діяльності у ВВНЗ.
25			-	3	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготуватися до практичного заняття.
26	Практичне заняття № 5	4	4	-	Заняття 11. Планування і облік роботи науково-педагогічних працівників ВВНЗ (ВНП ЗВО). 1. Індивідуальний план роботи науково-педагогічного працівника, вимоги та зміст. 2. Порядок оформлення заявки на складання розкладу занять з навчальної дисципліни.
Всього		45	30	15	

Психологія управління особовим складом у вищому військовому навчальному закладі

Загальна мета навчальної дисципліни (предмету навчання):

Вивчення дисципліни має на меті сформувати у слухачів курсів культуру управління особистістю та колективом; розглянути шляхи та методи вивчення особистості та колективу; розвинути уміння застосовувати перспективні технології управління і керівництва колективом факультету, кафедри, відділу (відділення).

Слухачі за результатами вивчення навчальної дисципліни повинні будуть бути:

здатними до неперервного професійного саморозвитку, самовиховання, самоосвіти та самовдосконалення, взаємодії та спілкування в різних психолого-педагогічних умовах;

здатними аналізувати чинники виникнення конфліктних ситуацій, прогнозувати, попереджувати, регулювати та вирішувати конфлікти у військових підрозділах;

здатними аналізувати факти, явища і процеси, що відбуваються у сфері військової науки і практики, теорії і практики морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування зійськ, навчання та виховання військовослужбовців;

здатними організовувати заходи щодо дотримання військової дисципліни, профілактики правопорушень у військових підрозділах, формування та підтримання у військовослужбовців необхідного рівня морально-психологічного стану, злагодженості та згуртованості в умовах збройної агресії росії проти України;

здатними використовувати сучасні методики соціальної і військової психології, психології управління та лідерства у формуванні позитивного морально-психологічного стану особового складу підрозділів в мирний час та в умовах воєнного стану.

Демонструвати вміння добирати, аналізувати та узагальнювати інформацію, використовуючи різні джерела, застосовувати її для індивідуального розвитку і самовдосконалення, застосовувати різні методи педагогічного співробітництва.

Організаційно-методичні вказівки:

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сутність і зміст сучасних досягнень психологічної науки щодо особистості, малої групи, військового колективу та практичної роботи в системі виховання і навчання військовослужбовців Збройних Сил України

Вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на знаннях з соціально-гуманітарних дисциплін, отриманих слухачами курсів під час навчання на першому і другому рівнях вищої освіти.

Вивчення дисципліни пов'язується з вивченням дисциплін: “Педагогіка вищої школи”, “Організація освітнього процесу у вищій військовій школі”, “Актуальні питання сучасної філософії освіти”.

Військово-професійна спрямованість вивчення навчальної дисципліни забезпечується шляхом розгляду на лекціях, семінарських, групових та практичних заняттях теоретичних положень психологічної науки та прикладних психологічних методик. На заняттях використовуються активні форми та методи навчання з урахуванням досвіду підготовки військових фахівців в арміях провідних країн світу; досвіду підготовки військових фахівців в умовах

воєнного стану, показом методологічного значення актуальних проблем психології для теорії і практики освітньої діяльності та підвищення ефективності процесу підготовки військових фахівців.

На семінарських заняттях іде обговорення найбільш актуальних питань теми.

На групових заняттях викладач пояснювально-лекційним методом викладає новий матеріал, методом опитування контролює засвоєння слухачами раніше вивченого матеріалу і домагається його закріплення.

На практичних заняттях організовується детальний розгляд слухачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формування вмінь і навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального використання слухачем згідно поставленим завданням; у слухачів курсів формується навички проведення різних форм навчальних занять відповідно до навчальної програми.

Усі заняття проводяться з обов'язковою практичною складовою (обміном досвідом, виконанням ситуативних індивідуальних завдань) на навчально-матеріальній базі кафедри психології та педагогіки де виконують ролі, як здобувачів освіти, так і керівників занять.

Складовою частиною процесу навчання є система контролю та звітності слухачів за якістю засвоєння навчального матеріалу. Головна мета контролю полягає у перевірці слухачами набутих знань, міцності сформованих у них вмінь та навичок.

Контроль успішності та якості підготовки слухачів включає:

вхідний контроль;

поточний контроль;

модульний (рубіжний).

підсумковий контроль.

Вхідний контроль проводиться на початку вивчення навчальної дисципліни з метою визначення рівня знань слухачів за фахом, їх підготовленості до її вивчення. Форму контролю обирає викладач (тестування, опитування).

Поточний контроль здійснюється для перевірки ходу і якості засвоєння навчального матеріалу у період навчання, стимулювання навчальної праці слухачів і вдосконалення методики проведення занять. Результати поточного контролю є основою інформації під час проведення модульного контролю і при визначенні підсумкової оцінки. Він проводиться в ході всіх видів занять у формі усного опитування та перевірки самостійного виконання навчальних завдань, за формою, яку обирає викладач.

Модульний (рубіжний) контроль проводиться після вивчення логічно завершеної частини (блоку змістових модулів) програми навчальної дисципліни під час проведення семінарських занять у формі письмового опитування та виступів слухачів при обговоренні питань, контрольної роботи.

Підсумковий контроль за навчальною дисципліною проводиться у складі комплексного випускного екзамену. Форма проведення підсумкового контролю комбінована, зміст і структура складових екзаменаційних тестів (контрольних завдань) за навчальною дисципліною визначаються робочою програмою навчальної дисципліни.

Оцінювання результатів навчальних досягнень за навчальною дисципліною здійснюється за 100-бальною шкалою, за шкалою ЄКТС та національною шкалою згідно табл. 1.

Таблиця 1 - Шкала оцінювання: 100-бальна, ECTS та національна

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
80 - 89	B	дуже добре	
65 - 79	C	добре	
55 - 64	D	задовільно	
50 - 54	E	достатньо	
35 - 49	FX	незадовільно	не зараховано
1 - 34	F	неприйнятно	

Обов'язковою умовою задовільної атестації за підсумками вивчення навчальної дисципліни є відсутність заборгованостей за модульними контролюями. В разі наявності академічних заборгованостей за дисципліну слухач до підсумкового контролю не допускається.

Слухачі, які мають заборгованості з поважних причин, ліквідують академічну заборгованість у термін, встановлений начальником університету.

Інформаційно-методичне забезпечення:

Нормативно-правові акти

1. Закон України “Про вищу освіту”, від 01.07.2014 р. (в чинній редакції).
2. Закон України “Про освіту”, від 5 вересня 2017 року №2145-VII. (в чинній редакції).
3. “Положення про політику та процедуру врегулювання конфліктних ситуацій у Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба”, введено в дію наказом начальника Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

Основна література

4. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління. Підручник. 5-те вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2020. – 492 с.
5. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія професійної комунікації / Л. Орбан-Лембрик. Видавництво Книги-XXI, 2021. – 528 с.
6. Бакаленко О. А. Психологія управління : навч. посіб. – Харків : ХНУРЕ, 2020. – 120 с.
7. Свидрук І.І., Миронов Ю.Б. Психологія управління та конфліктологія. Підручник. - Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2017. - 320 с.
8. Неурова А.Б. Діагностика індивідуально-психологічних властивостей та якостей особистості [Текст] : навч.-метод. посіб. / А.Б. Неурова, О.С. Капінус, Т.Л. Грицевич / Нац. акад. сухопутних військ. – Львів : НАСВ, 2016. – 180 с.
9. Яхно Т.П. Конфліктологія та теорія переговорів : навч. посібник / Т.П. Яхно, І.О. Куревіна. – К. : Центр учб. л-ри, 2012. – 168 с.
10. Русинка І.І. Конфліктологія : психотехнології запобігання і управління конфліктами : навч. посібник / І.І. Русинка. – К. : Професіонал, 2007. – 332 с.

Додаткова література

11. Психологія управління: навч. посіб. / Р.А. Калениченко [та ін.] ; за заг. ред. Р.А. Калениченка, О. Г. Льовкіної; Ун-т держ. фіск. служби України. - Ірпінь : Ун-т держ. фіск. служби України, 2019. - 255 с.
12. Психологія управління: навч.-метод. посіб. / З. Р. Кісіль, О. Г. Угрин ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2018. - 507 с.
13. Психологія управління : навч. посібник / Д.І. Дзвінчук, Н.Г. Діденко, О.К. Любчук, В.І. Малімон / за заг. ред. проф. Д.І. Дзвінчука. – К. : СІК ГРУП УКРАЇНА, 2013. – 293 с.
14. Психологія управління в організації: навчальний посібник / М. Д. Прищак, О.Й. Лесько. – Вінниця, 2012. – 141 с.
15. Орбан-Лембрик Л.Е. Психологія управління. навч. посіб. / Л.Е.Орбан-Лембрик. – 2-ге вид., доп. – К.: Академвидав, 2010. – 544 с.
16. Психологія управління : навчальний посібник / І. О. Кулініч. - К. : Знання, 2008. - 292 с.
17. Карамушка Л. М. Психологія управління: навч. посіб. / Л.М. Карамушка. – К. : Міленіум, 2003. – 342 с.
18. Мельник Л. П. Психологія управління: курс лекцій / Л. П. Мельник / МАУП. – К., 2002. – 175 с.
19. Осовська Г. В. Основи менеджменту. Практикум : навчальний посібник. – К. : Кондор, 2005. – 581 с.
20. Подоляк Я. В. Психология управления: теория и практика менеджмента. – Харьков, 2004.

21. Савельєва В. С. Психологія управління : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / В.С. Савельєва / Донбас. держ. машинобудів. акад. – Краматорськ: ДДМА, 2004. – 288 с.
 22. Хміль Ф. І. Основи менеджменту : Підручник. – К. : Академвидав, 2005. – 608 с.
 23. Шемаєва Л. Г. Психологія управління: конспект лекцій / Л. Г. Шемаєва, А. М. Григоренко, В.В. Ушкальов. – Харків: ХНЕУ, 2006. – 188 с.
 24. Щекин Г. В. Организация и психология управления персоналом: учеб.-метод. пособие / Г.В. Щекин / МАУП. – К.: МАУП, 2002. – 832 с.
 25. Ягупов В. В. Військова психологія. – К. : ТанDEM, 2004.
 26. Карнеги Д. Как приобретать друзей и оказывать влияние на людей. – Киев, 1990.
- Інформаційні ресурси
27. Педагогічна та психологічна література. Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua/> Педагогічна та психологічна література (джерела);
 28. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: <http://nbuv.gov.ua/>
 29. Харківська державна наукова бібліотека імені В.Г.Короленка: <http://korolenko.kharkov.com/>
 30. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна: <http://www.librari.univer.kharkov.ua/>

Назви тем та розподіл навчального часу по видам навчальних занять

№ з/п	Види навчальних занять, контрольні заходи	Всього годин	З них		Тема та навчальні питання
			Аудиторних годин	Самостійна робота	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Загальні засади психології управління.					
1	Лекційне заняття № 1	3	2	-	Заняття 1. Психологія управління як галузь психологічної науки. 1. Предмет, об'єкт і завдання психології управління. 1. Структура, функції та основні категорії психології управління.
2			-	1	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та скласти графічний рисунок

					структури психології управління.
Тема 2. Принципи і методи управління.					
3	Лекційне заняття № 2	3	2	-	Заняття 2. Методологія і методи психології управління. 1. Методологічні засади психології управління. 2. Методи психології управління.
4			-	1	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготувати аналіз щодо використання методів психології управління в діяльності викладача.
Тема 3 Психологія особистості керівника.					
5	Лекційне заняття № 3	4	2	-	Заняття 3. Психологія особистості керівника. 1. Індивідуально-психологічні, психофізіологічні властивості особистості та їх врахування в системі управління в мирний час та в умовах воєнного стану. 2. Керівник (лідер) як об'єкт психологічного дослідження.
6			-	2	Самостійна робота. Визчити матеріал лекції та підготувати доповіді і виступи на семінарське заняття.
7	Семінарське заняття № 1	2	2	-	Заняття 4. Психологія особистості керівника. 1. Стримуючі фактори розвитку особистості керівника. 2. Соціально-психологічна компетентність керівника. 3. Якості і риси керівника.
Тема 4 Керівник в системі управлінської комунікації.					
8	Лекційне заняття № 4	4	2	-	Заняття 5. Керівник в системі управлінської комунікації. 1. Комунікативна природа управління. 2. Сутність, функції та структура спілкування. 3. Бар'єри спілкування.
9			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготувати доповіді і виступи на групове заняття.
10	Групове заняття № 1	2	2	-	Заняття 6. Керівник в системі управлінської комунікації. 1. Організація ділового спілкування, зокрема ділової бесіди. 2. Особливості та культура ділового спілкування. 3. Вербальна та невербальна комунікація.
Тема 5 Психологічні механізми управління групою, колективом.					
11	Лекційне	4	2	-	Заняття 7. Психологічні механізми управління групою, колективом.

	заняття № 5				1. Соціально-психологічне середовище організації. 2. Особливості поведінки особистості в групі.
12			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготуватися до групового заняття.
13	Групове заняття № 2	3	2	-	Заняття 8. Психологічні механізми управління групою, колективом. 1. Характеристика основних способів управлінського впливу. 2. Типологія об'єктів психологічного впливу. 3. Умови ефективності переконуючої інформації.
14			-	1	Самостійна робота. Підготувати стратегії формування взаємовідносин у групі.
	Практичне заняття № 1	2	2	-	Заняття 9. Психологічні механізми управління групою, колективом. 1. Види і структура малої групи. 2. Технології психологічного впливу. 3. Формальні та неформальні відносини в групі. 4. Формування взаємовідносин у групі.
Тема 6. Психологія конфлікту.					
15	Лекційне заняття № 6	4	2	-	Заняття 10. Психологія конфлікту. 1. Поняття про конфлікти та психологію їх прояву. 2. Шляхи попередження та подолання конфліктів у колективах.
16			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготуватися до групового заняття.
17	Групове заняття № 3	2	2	-	Заняття 11. Психологія конфлікту. 1. Причини виникнення конфліктів та особливості педагогічного конфлікту. 2. Стратегії поведінки у конфліктній ситуації. 3. Управління конфліктом, умови запобігання та шляхи вирішення педагогічного конфлікту.
Тема 7. Психологія стилю управління.					
18	Лекційне заняття № 7	4	2	-	Заняття 12. Психологія стилю управління. 1. Психологічні особливості стилів керівництва. 2. Сучасні концепції стилю керівництва.
19			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготуватися до практичного заняття.
20	Практичне заняття № 2	2	2	-	Заняття 13. Психологія стилю управління. 1. Гратка ГРІД Р. Блейка та Дж. Моутона та її застосування.

Тема 8. Психологічний відбір.					
21	Лекційне заняття № 8	4	2	-	Заняття 14. Психологічний відбір. 1. Тенденції психолого-педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників з урахуванням досвіду підготовки в умовах воєнного стану. 2. Професійний психологічний відбір, об'єктивні методи дослідження особистості. 3. Психологічні особливості добору та оцінювання діяльності персоналу.
22			-	2	Самостійна робота. Вивчити матеріал лекції та підготуватися до практичного заняття.
23	Практичне заняття № 3	2	2	-	Заняття 15. Психологічний відбір. 1. Особистісні опитувальники та їх застосування. 2. Використання проєктивних методик.
Всього		45	30	15	